

Når planterne angribes af de højt specialiserede rustsvampe, hjælper hverken Pava eller Dinitrol, som vi kender fra bilernes rustbeskyttelse. Man kan dog selv gøre lidt for at forebygge rustsygdomme i planter.

Når planterne rustner

TEKST OG FOTO: MAGNUS GAMMELGAARD, GARTNERITEKNIKER

Sporer fra såkaldt tungerust på enebær smitter over på tjørn.

SVAMPE ER SMUKKE, spændende organismer at iagttage og studere, men for en plantedyrker dog tit en kæp i hjulet. Rustsvampen slår sjældent værtsplanten ihjel, men den hæmmer plantevæksten. Det må vi lære at leve med.

De første symptomer er oftest orangerøde pletter på bladene. Der kræves derfor ikke mikroskop for at stille diagnosen, og da de enkelte rustarter er tilknyttet bestemte udvalgte plantearter, kan man ofte let finde det rigtige navn.

Rustsvampe er stærkt specialiserede. Hver eneste art er tilpasset ganske få

plantearter. Fx angriber rust på roser ikke pærer og omvendt.

Helt så enkelt er det dog ikke. Det er jo ikke smart kun at have én planteart som vært. Tænk, hvis den døde! Derfor har de fleste arter både sommer- og vinterværter, hvor svampens forskellige stadier udvikles. Hos andre rustarter findes værtskifte ikke.

SÅDAN SKIFTER SVAMPEN VÆRT
Svampe spredes ved hjælp af sporer, oftest med vinden. Rustsvampe er ingen undtagelse. Visse arter har endog hele

FOREBYGGELSE

- Undersøg stiklinger og nye planter for rust, og fjern angrebne blade.
- Hos planter med værtskifte kan man forsøge at bryde cirklen ved at fjerne den ene vært. Her hjælper det sjældent at fjerne angrebne blade. Forebyggelsen kræver dog, at også naboen er med på idéen. Rustsporer kan nemlig spredes langt omkring.
- Planter med indbygget modstandskraft findes i nogle tilfælde, og forskere forsøger hele tiden at frembringe nye. Brug disse. Desværre opstår der hele tiden nye smitteracer af rustsvampen, så kampen må fortsætte.
- Ved at placere planter i fuld sol og foretage beskæring nedsættes fugtigheden, og sygdommen udvikler sig svagere.

RUSTSVAMPE MED VÆRTSSKIFTE

RUSTSVAMP	SOMMERVÆRT	VINTERVÆRT
Solbærfiltrust	Solbær	Weymouth-fyr
Pæregitterrust	Pære	Sevenbom
Tjørnerust	Tjørn	Alm. ene
Blommerust	Blomme	Anemone
Ædelgranrust	Gederams/fuchsia	Ædelgran

fem forskellige sporeformer på forskellige værtsplanter.

Eksempelvis udvikles enebærrust om foråret på almindelig ene som typiske geléagtige udvækster (tungerust). Herfra spredes sporerne til tjørn. Er fugtigheden tilstrækkelig, kan sporerne spire på tjørnebladene og vokse ned i plantevævet. Det resulterer i tydelige rustrøde pletter på bladene. Senere ses deformede blade, ja selv grenene kan blive stærkt forkroblede. Sporer fra tjørn kan senere inficere nye, sunde enebær. Er enebærbusken først en gang smittet, vil den vedvarende være det.

Tjørn smittes af sporer fra enebær.

Rust angriber også ukrudt, som her på "stolthenrik". Rusten kan slå planten ihjel og er interessant som biologisk bekæmpelse.

PLETTEDE BLADE OG BLADFALD

I langt de fleste tilfælde begrænses angrebet til plettede blade, evt. lidt tidligt bladfald.

Hos porrerust kan man fjerne de yderste blade og stadig spise afgrøden. Men i vækstsæsoner med lange fugtige perioder, især i forsommeren, kan der udvikles kraftige angreb, og skaderne kan være svære at acceptere. Fx har pæregitterrust i de senere år bredt sig over det ganske land, og kraftige angreb kan næsten afløve træerne sidst på sæsonen. Også mange prydpalmer får rust, og især for plantesamlere kan det være et problem. ■

Solbærfiltrust giver sjældent udbyttedgang.

Angreb af pæregitterrust er meget almindeligt.